

DR WANDA KARPOWICZ
(1897—1985)

W dniu 22 czerwca 1985 r. zmarła w Warszawie dr Wanda Karpowicz, wybitny polski pterydolog, znakomity dydaktyk biologii, członek honorowy Polskiego Towarzystwa Botanicznego.

Urodziła się w Warszawie, dnia 4 września 1897 r., w rodzinie Marii z Kruszewskich i Stanisława Karpowicza — znanego pedagoga. Po ukończeniu szkoły powszechnej, uczyła się dalej w Prywatnym Gimnazjum Jadwigi Kowalczykówny i Jadwigi Jawurkówny (1911—1915), które ukończyła z wyróżnieniem. Po studiach na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Warszawskiego (1915—1919) podjęła pracę zawodową. Jednocześnie prowadziła badania w zakresie pterydologii. Rozprawę doktorską na temat „Badania nad rozwojem przedrośli oraz pierw-

szych liści sporofitu paproci krajowych (*Polypodiaceae*)”, wykonaną pod kierunkiem prof. dra Bolesława Hryniewieckiego, przedstawiła w 1927 r. na posiedzeniu Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie. Dalsze badania naukowe dotyczyły studiów porównawczych nad krajowymi przedstawicielami gatunków z rodzajów *Dryopteris* sp. i *Thelypteris* sp., kartowania stanowisk paproci krajowych i analizy zasięgów paproci występujących na serpentynitach. Dr Wanda Karpowicz zebrała do zielnika Uniwersytetu Warszawskiego wszystkie gatunki paproci występujących w kraju dokonując jednocześnie weryfikacji ich oznaczenia. Tę olbrzymią pracę prowadziła wiele lat, a zakończyła około 1970 r.

Całe życie związana ze stolicą, tu pracowała na różnych stanowiskach — głównie dydaktycznych — ponad czterdzieści lat.

W 1919 r. zaczęła pracować jako nauczycielka biologii w Gimnazjum i Liceum J. Kowalczykówny i J. Jawurkówny i przerwała ją w związku z wybuchem II wojny światowej. W tym okresie współpracowała z wybitnymi pedagogami okresu międzywojennego: Wandą Haberkantówną, Zofią Bohuszewicz, Delfiną Gayówną, Teodorą Męczkowską, Stanisławą Rychterówną, Bohdanem Dyakowskim i Januarym Kołodziejczykiem. Stosowanie nowoczesnych metod nauczania biologii, organizacja pracowni przedmiotowej, prowadzenie zajęć terenowych były dowodem wybitnych uzdolnień dydaktycznych i zaangażowania zawodowego dr Wandy Karpowicz. W latach 1940—1944 była organizatorką i opiekunką tajnych kompletów akademickich, prowadzonych przez Uniwersytet i Politechnikę Warszawską. Obejmowały one kierunki: biologię, medycynę, stomatologię i chemię. Pod jej opieką było około 300 studentów.

Po zakończeniu II wojny światowej dr Karpowicz była asystentką w Zakładzie Anatomii i Cytologii Roślin nowo utworzonego Uniwersytetu Łódzkiego (u prof. dra A. Czartkowskiego i prof. dra F. Skupieńskiego), jednocześnie uczyła biologii w kilku liceach łódzkich, miała również zleczone wykłady w miejscowej Wyższej Szkole Pedagogicznej.

W dniu 1 IX 1947 r. dr Wanda Karpowicz została powołana przez władze oświatowe do zorganizowania Ogniska Metodycznego dla nauczycieli biologii m. st. Warszawy i woj. warszawskiego. Równocześnie prowadziła lekcje biologii w Państwowym Liceum im. Batorego w Warszawie. W tym okresie placówka dydaktyczno-instruktażowa dla nauczycieli biologii, przekształcona w Ośrodek Metodyczny, stała się szkołą nowoczesnej metodyki, w której kształcili się wszyscy nauczyciele biologii różnych typów placówek oświatowo-wychowawczych.

W latach 1950—1953 dr Karpowicz była adiunktem przy Katedrze Botaniki Ogólnej w WSP w Warszawie i wykładowcą tego przedmiotu. Niezapomniane w opiniach studentów są wykłady i ćwiczenia ilustrowane wspaniałymi rysunkami odręcznymi, wzbogacane licznymi środkami dydaktycznymi i uzupełniane wycieczkami florystycznymi.

Dalsza praca zawodowa to wykłady botaniki na Wydziale Pedagogicznym U. W. (1953—1968), wykłady z metodyki biologii na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi U. W. (1955—1957), wykłady z metodyki biologii na Wydziale Pedagogicz-

nym U. W. (1954—1968) i zleczone wykłady z botaniki oraz dydaktyki tego przedmiotu na Studium Pedagogiki dla Pracujących w U. W.

W latach 1954—1956 dr Wanda Karpowicz jest doradcą do spraw popularyzacji wiedzy w Wydziale II PAN, w latach 1956—1958 — adiunktem w Pracowni Fitosocjologii Leśnej Instytutu Botaniki PAN, a w latach 1959—1964 — adiunktem na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi U. W. (w Zakładzie Systematyki i Geografii Roślin). W 1964 r. przeszła formalnie na emeryturę, nie przerywając dalszej pracy naukowej i społecznej, która stanowiła znaczny wycinek życia dr Wandy Karpowicz.

W okresie międzywojennym uczestniczyła aktywnie w pracach Towarzystwa Przyrodników im. Stanisława Staszica, Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. Kopernika (kierownik popularyzacji wiedzy przyrodniczej w Zarządzie Głównym), w którym działała również po wyzwoleniu kraju, w latach 1948—1966 była kierownikiem sekcji popularyzacji wiedzy w Polskim Towarzystwie Botanicznym, była również członkiem i prelegentem Towarzystwa Wiedzy Powszechnej. Jako członek PTB, współpracowała z nauczycielami biologii i placówkami doskonalenia zawodowego kadr pedagogicznych, przekazując polskim szkołom swoją wybitną wiedzę i wieloletnie doświadczenie.

Postać dr Wandy Karpowicz, Jej głęboka wiedza botaniczna, erudycja, cechy osobowości — rzeczowość, szlachetność i ofiarność dla wielu współpracowników i uczniów były niemal symbolem i niedoścignionym wzorem. Taką pozostała w naszej pamięci. Do ostatnich dni swego życia komunikatywna, interesująca się postęпами nauki, muzyką chopinowską, problemami szkolnictwa i coraz bardziej osamotniona, odeszła niemal niedostrzeżenie.

Grób dr Wandy Karpowicz znajduje się na stołecznym Cmentarzu Północnym (Wólka Węglowa).

Sylwester Frejłak